

2. Захаров В.П. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі : монографія / [В.П. Захаров, О.Г. Колб, С.М. Мирончук]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Луцьк : П-ць Іванюк В.П., 2007. – 442 с.

3. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. / А.П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 3: Практична кримінологія. – 320 с.

Задніченко С.І., заступник начальника організаційно-аналітичного управління – начальник відділу поточного та стратегічного планування ГШ МВС України

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У ЗАРУБІЖНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Інститут кримінальної відповідальності юридичних осіб не є чимось новим, адже положення, що його закріплюють, містяться в кримінальному законодавстві багатьох країн як англосаксонської правової системи (США, Великої Британії, Австралії), традиційної правової системи (КНР), так і романо-германської системи (Франції, Нідерландів, Данії, Швейцарії, Румунії, Молдови та ін.). Наприклад, Кримінальний кодекс Данії в гл. 5 “Кримінальна відповідальність юридичних осіб” § 27 допускає відповідальність не тільки юридичних осіб, а й органів державної влади та муніципалітетів за діяння, скоєні в процесі виконання функцій, подібних до функцій, що здійснюються фізичними чи юридичними особами. З 1944 р. в Англії стало можливим притягнення корпорацій до відповідальності як виконавців, так і співучасників. При цьому досить часто використовується принцип «alter ego». Тому винне діяння осіб, які входять в орган управління юридичної особи, вважається вчиненим самою юридичною особою. У тих випадках, коли злочин вчинено посадовою особою, корпорація відповідає як виконавець злочину. Якщо ж службовець є співучасником, то юридична особа підлягає відповідальності як

співучасник. Загальні засади кримінальної відповідальності юридичних осіб передбачені законом «Про інтерпретацію» 1978 р. Юридична особа в Англії може підлягати кримінальній відповідальності за корупційні діяння, відмивання доходів і фінансування тероризму (торгівля впливом, на відміну від США, у Англії не криміналізована). Відповідно до згаданого закону під суб'єктом, який підлягає відповідальності за вчинення статутного злочину, якщо інше не передбачено законом, розуміється корпорація. На початку ХХ ст. Конгрес США в Акті Елкінса (Elkins Act) сформулював положення, що дія чи бездіяльність службовця корпорації у межах своїх повноважень вважається дією чи бездіяльністю самої корпорації. У 1947 р. в Японії був прийнятий антимонопольний закон, що передбачав кримінальну відповідальність корпорацій. В 1976 р. кримінальна відповідальність юридичних осіб була встановлена в Нідерландах, 1982 р. - у Португалії, 1995 р. - у Фінляндії, в 1988 р. у Китайській Народній Республіці було прийнято ухвалу про боротьбу з корупцією, яка встановлювала кримінальну відповідальність юридичних осіб за вчинення економічних злочинів, в Польщі закон «Про відповідальність колективних суб'єктів за дії, заборонені під загрозою покарання» 28 жовтня 2002 р. було запроваджено кримінальну відповідальність юридичних осіб і колективних суб'єктів, які не мають статусу юридичної особи, у Німеччині було запроваджено квазікримінальну (адміністративно-кримінальну) відповідальність юридичних осіб, що передбачена § 14 КК, у КК Франції 1992 р., який вступив у дію з 1994 р., передбачити можливість притягнення до кримінальної відповідальності будь-яку юридичну особу за винятком держави.

У законодавстві деяких країн (Австрії, Албанії, Іспанії, Мексики, Латвії, Перу) передбачається квазікримінальна відповідальність юридичних осіб. У даному випадку юридична особа формально не визнається суб'єктом злочину, проте до неї можуть застосовуватися різноманітні кримінальні санкції. Наприклад, Кримінальний кодекс Іспанії передбачає солідарну відповідальність юридичної особи за сплату кримінального

штрафу, покладеного на його керівника чи представника, якщо останні під час скоєння злочину діяли від імені та на користь такої особи.

Рекомендації з приводу введення кримінальної відповідальності юридичних осіб містяться в таких міжнародних документах, підписаних (частина з них і ратифікована) Україною: Меморандум з коментаріями до Рекомендації № (88) 18 Комітету міністрів країн – членів Ради Європи про відповідальність підприємств – юридичних осіб за правопорушення, скоєні в процесі ведення ними господарської діяльності; Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (ст. 5), ратифікована Україною 12 вересня 2002 р.; Конвенція про кіберзлочинність (ст. 12), підписана Україною 23 листопада 2001 р.; Конвенція про корупцію в контексті кримінального права (ст. 18), підписана Україною 27 січня 1999 р.

Леонтьук Ю.В., провідний спеціаліст
відділу методичного забезпечення
Департаменту державної реєстрації прав на
нерухоме майно

СТАН ЗАЛЕЖНОСТІ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Вдосконалення сучасного кримінального законодавства вимагає детального вивчення і врахування при кваліфікації злочинів взаємовідносин між особами, причетними до злочину (особою, яка вчинила злочин і потерпілим, співучасниками злочину, суб'єктом та третіми особами).

Одним із проявів взаємовідносин між учасниками злочину є стан залежності.

Зародження кримінально-правової категорії “залежність” необхідно вважати її вживання в “Плані кримінального законодавства” Ж.П. Марата, опублікованого вперше 1777 р. З того